

คู่มือการปฏิบัติงานบำเหน็จบำนาญ

นางสาวนิชาภา สว่างรัตน์

นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการ

กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๒

คำนำ

คู่มือการปฏิบัติงานบำเหน็จบำนาญเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านบำเหน็จบำนาญ เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว มีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการให้บริการแก่ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และผู้รับบำนาญในสังกัด การปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับงานบำเหน็จบำนาญ ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และต้องปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวัง ละเอียดรอบคอบ เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางการเงินของผู้มีสิทธิ

คู่มือการปฏิบัติงานบำเหน็จบำนาญเล่มนี้ ผู้จัดทำได้ศึกษาจากระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานบำเหน็จบำนาญได้ศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือปฏิบัติงานบำเหน็จบำนาญเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านบำเหน็จบำนาญของผู้ปฏิบัติงาน และผู้สนใจต่อไป

ณิชาภา สว่างรัตน์

กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ขั้นตอนการดำเนินงานและวิธีดำเนินงาน	
๑. การขอรับเงินบำเหน็จบำนาญ บำเหน็จดำรงชีพ และบำเหน็จตกทอด	๑
๒. การขอรับเงินช่วยเหลือกรณีข้าราชการบำนาญถึงแก่ความตาย	๓
๓. การนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ประกันการกู้เงินกับธนาคาร (บำเหน็จค้ำประกัน)	๕
๔. การเบิกเงิน กบข. และ กสจ. เมื่อสมาชิกพ้นสภาพ	๗
ผลการดำเนินงานและการนำไปใช้ประโยชน์	๙
ปัญหาและข้อเสนอแนะ	๑๐

ขั้นตอนการดำเนินงานและวิธีดำเนินงาน

ขั้นตอนสำคัญของการดำเนินงาน

๑. การขอรับเงินบำเหน็จบำนาญ บำเหน็จดำรงชีพ และบำเหน็จตกทอด

ดำเนินการขอรับเงินบำเหน็จบำนาญ บำเหน็จดำรงชีพ และบำเหน็จตกทอด เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้ผู้มีสิทธิรับเงิน จากการไม่ได้รับเงินต่อเนื่องหลังจากที่เกษียณอายุราชการ รวมทั้งเกิดผลเสียต่อสิทธิประโยชน์ต่างๆ เช่น การไม่สามารถใช้สิทธิเบิกเงินค่ารักษาพยาบาลจ่ายตรงของกรมบัญชีกลางอย่างต่อเนื่องได้ และเพื่อให้ทายาทผู้มีสิทธิรับเงินในบำเหน็จตกทอดตามสิทธิที่พึงจะได้รับ กรณีผู้รับบำนาญถึงแก่ความตาย

วิธีการดำเนินงาน

๑. ตรวจสอบสิทธิและเอกสารขอรับเงินบำเหน็จบำนาญ และหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ตามที่ผู้มีสิทธิยื่นขอรับเงิน

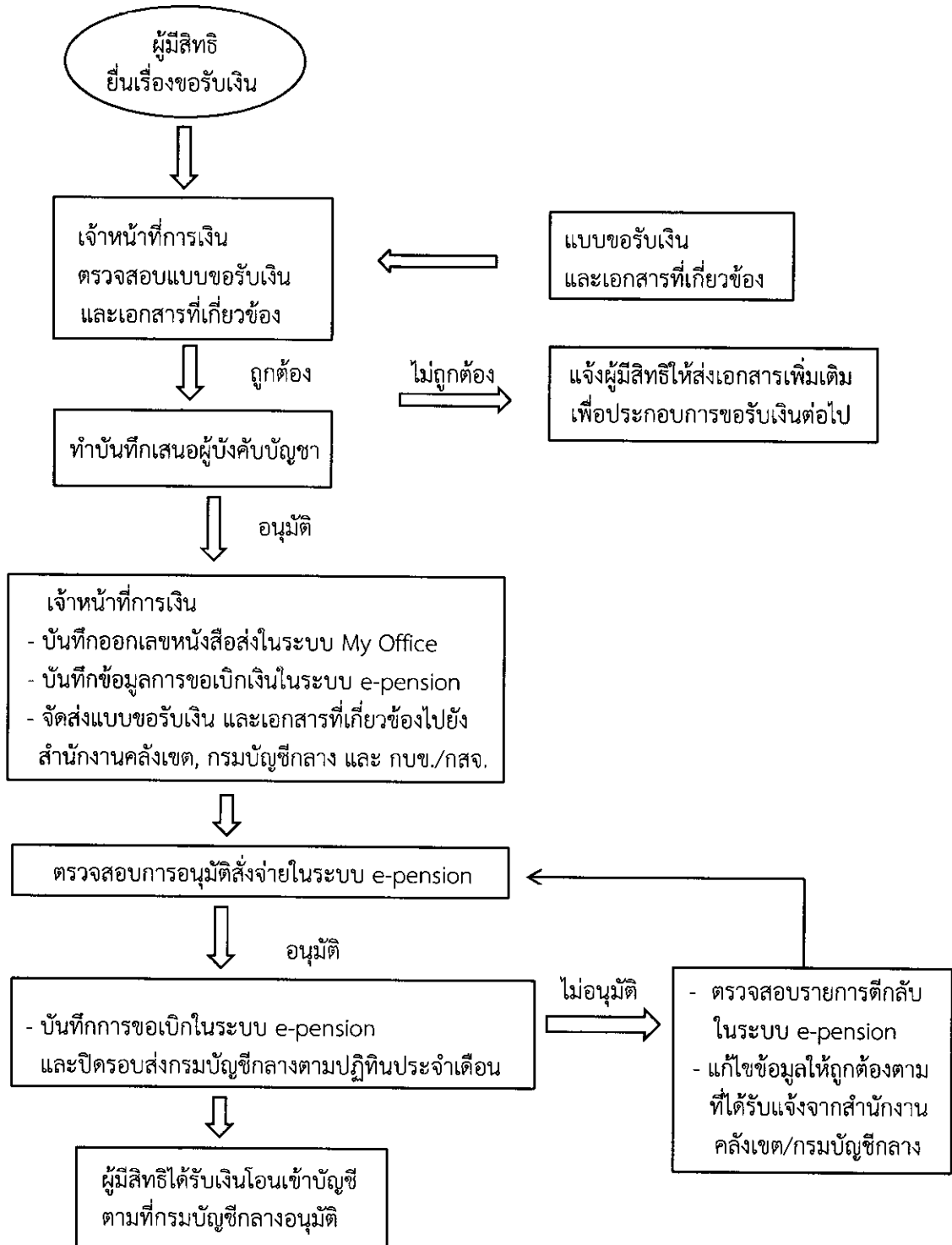
๒. นำแบบขอรับเงินบำเหน็จบำนาญ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เสนอต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อขออนุมัติจ่ายเงินให้แก่ผู้มีสิทธิรับเงิน

๓. เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาแล้ว บันทึกข้อมูลการขอรับเงินในระบบ e-pension

๔. ส่งหลักฐานและเอกสารที่เกี่ยวข้องให้สำนักงานคลังเขต/กรมบัญชีกลางตรวจสอบ

๕. เมื่อได้รับอนุมัติจากสำนักงานคลังเขต/กรมบัญชีกลางแล้ว ให้ตรวจสอบการอนุมัติส่งจ่าย เพื่อบันทึกการขอเบิกและปิดรอบตามปฏิทินประจำเดือนของกรมบัญชีกลางในระบบ e-pension

แผนผังการปฏิบัติงาน
การขอรับเงินบำเหน็จบำนาญ บำเหน็จดำรงชีพ และบำเหน็จตกทอด

๒. การขอรับเงินช่วยเหลือกรณีข้าราชการบำนาญถึงแก่ความตาย

ดำเนินการขอรับเงินช่วยเหลือกรณีข้าราชการบำนาญถึงแก่ความตาย เมื่อผู้รับบำนาญเสียชีวิต ให้จ่ายเงินช่วยเหลือจำนวน ๓ เท่าของบำนาญรวมกับเงินช่วยค่าครองชีพผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญ (ช.ค.บ.) บุคคลที่ระบุไว้ในหนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับเงินช่วยเหลือ หรือทายาทตามกฎหมายซึ่งเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๓ วรรคสอง ได้แก่ คู่สมรส บุตร บิดา-มารดา โดยการขอรับเงินช่วยเหลือ ให้ขอรับภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ข้าราชการบำนาญถึงแก่ความตาย ตามแบบคำขอรับเงินช่วยเหลือกรณีข้าราชการบำนาญถึงแก่ความตาย

วิธีการดำเนินงาน

๑. ตรวจสอบแบบขอรับเงินช่วยเหลือ กรณีผู้รับบำนาญถึงแก่ความตาย ว่าบุคคลที่ขอรับเงินเป็นผู้มีสิทธินั้น เป็นบุคคลที่ระบุไว้ในหนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับเงินช่วยเหลือหรือเป็นทายาทตามกฎหมายซึ่งเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๓ วรรคสอง ได้แก่ คู่สมรส บุตร บิดา-มารดา และตรวจสอบหลักฐานแสดงความเป็นผู้รับเงินช่วยเหลือ เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน หลักฐานการสมรสของคู่สมรสผู้ตาย เป็นต้น

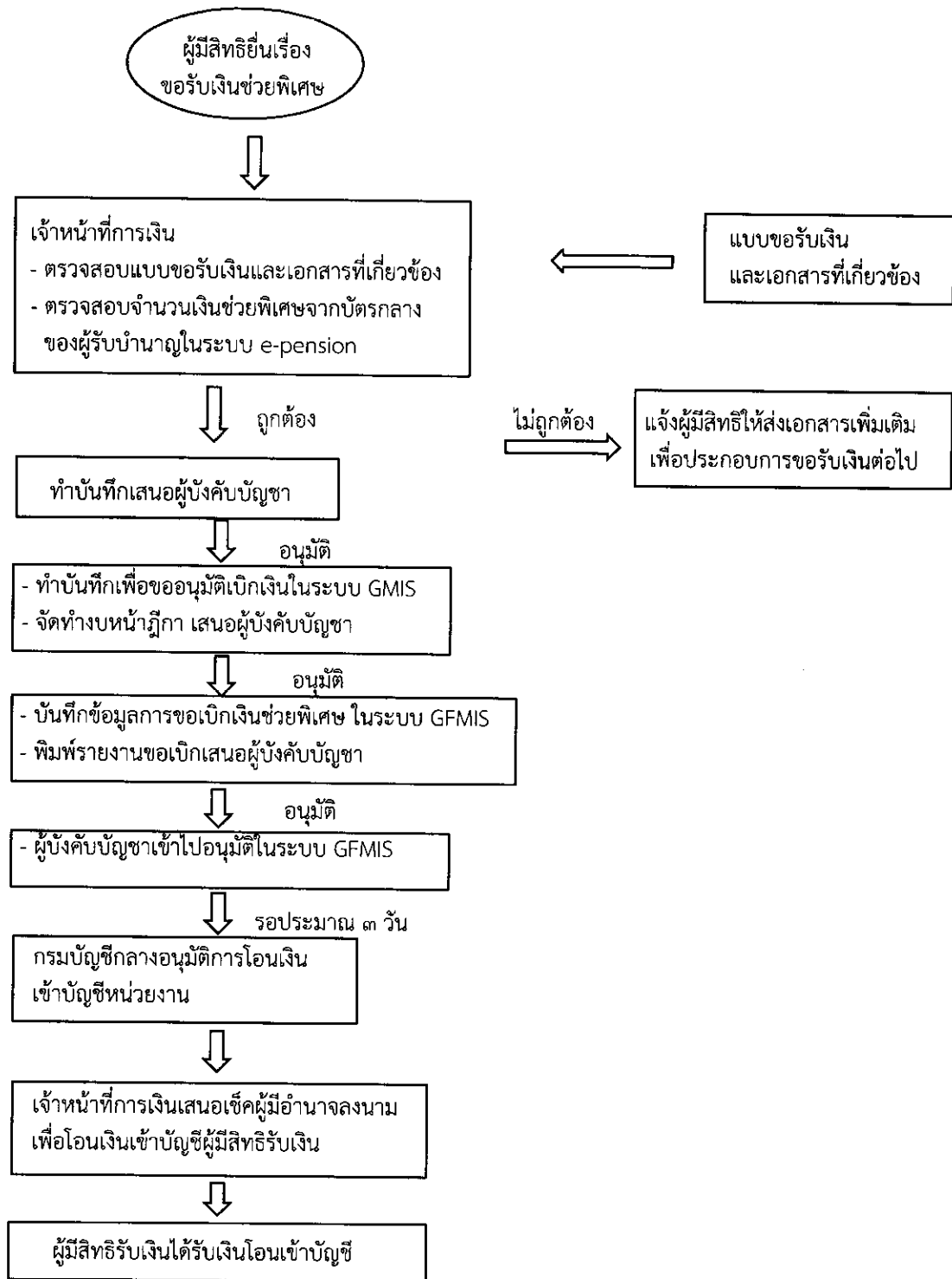
๒. ตรวจสอบจำนวนเงินช่วยเหลือ ๓ เท่าของบำนาญรวมกับเงินช่วยค่าครองชีพผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญ (ช.ค.บ.) โดยพิมพ์ข้อมูลจากทะเบียนจ่ายตรงบำนาญ หรือบัตรกลางของผู้รับบำนาญในระบบ e-pension

๓. จัดทำบหน้ารายการขอเบิก และบันทึกขออนุมัติเบิกเงิน เสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อขออนุมัติจ่ายเงินให้ผู้มีสิทธิรับเงิน

๔. เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชา บันทึกข้อมูลการขอเบิกเงินผ่านระบบ GFMS พร้อมทั้งพิมพ์รายงานขอเบิกเสนอผู้บังคับบัญชา

๕. ผู้บังคับบัญชาเข้าไปอนุมัติในระบบ GFMS และเมื่อได้รับเงินจากกรมบัญชีกลางแล้ว เจ้าหน้าที่การเงิน โอนเงินเข้าบัญชีผู้มีสิทธิรับเงิน

แผนผังการปฏิบัติงาน
การขอรับเงินช่วยเหลือกรณีข้าราชการบำนาญถึงแก่ความตาย

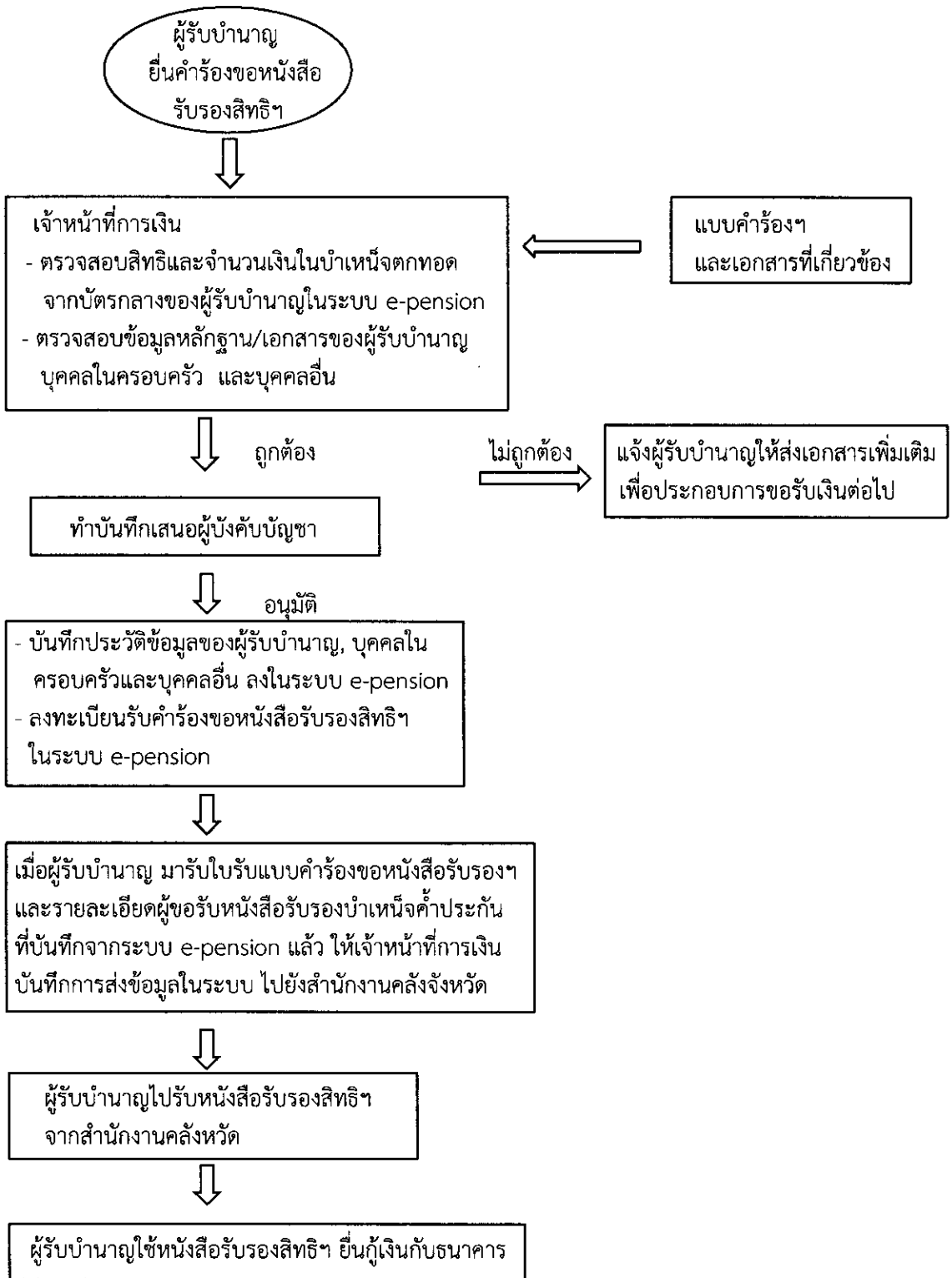
๓. การนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพยประกันการกู้เงินกับธนาคาร (บำเหน็จค้ำประกัน)

ดำเนินการขอหนังสือรับรองสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพยประกันการกู้เงินกับธนาคาร (บำเหน็จค้ำประกัน) ซึ่งผู้รับบำนาญสามารถนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพยประกันการกู้เงินกับธนาคารได้ และกำหนดให้ผู้รับบำนาญทำหนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอดตามแบบและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนดไว้ และผู้รับบำนาญต้องไม่ใช่ผู้ซึ่งถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพยและหรือถูกศาลพิพากษาล้มละลาย

วิธีการดำเนินงาน

๑. รับแบบคำร้องขอหนังสือรับรองสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพยประกันการกู้เงินกับธนาคาร
๒. ตรวจสอบสิทธิของผู้รับบำนาญและข้อมูลหลักฐานของบุคคลในครอบครัวซึ่งเป็นทายาทตามกฎหมาย และบุคคลอื่นตามหนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอดตามแบบและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด
๓. จัดทำบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชา เพื่อขออนุมัติออกหนังสือรับรองสิทธิฯ
๔. เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาแล้ว บันทึกข้อมูลลงในระบบ e-pension
๕. เมื่อผู้รับบำนาญมารับใบคำร้องฯ ให้บันทึกการส่งข้อมูลในระบบ e-pension ไปยังสำนักงานคลังจังหวัด เพื่อให้ผู้รับบำนาญไปรับหนังสือรับรองสิทธิจากคลังจังหวัด และนำหนังสือรับรองสิทธิไปยื่นกู้กับธนาคารต่อไป

แผนผังการปฏิบัติงาน
การนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักประกันการกู้เงินกับธนาคาร (บำเหน็จค้ำประกัน)

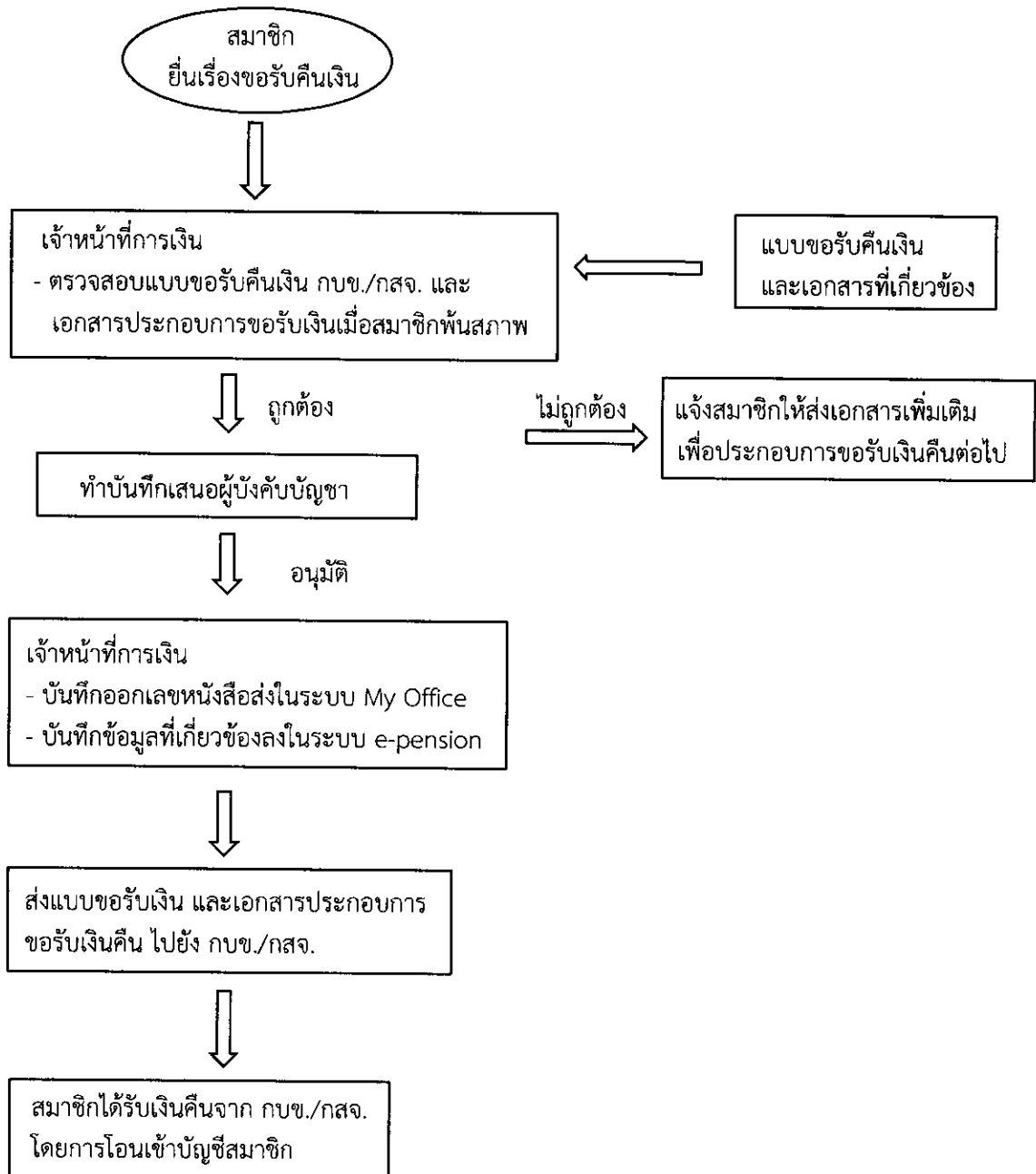
๔. การเบิกเงิน กบข. และ กสจ. เมื่อสมาชิกพ้นสภาพ

ดำเนินการขอเบิกเงิน กบข. และ กสจ. เมื่อสมาชิกพ้นสภาพ โดยให้บริการตรวจสอบสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับเมื่อออกจากราชการด้วยเหตุต่างๆ รวมถึงข้อแนะนำเกี่ยวกับเอกสารหลักฐานการขอรับเงินในแต่ละกรณี เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับสมาชิก

วิธีการดำเนินงาน

๑. รับหลักฐานการขอรับเงิน กบข./กสจ. จากผู้มีสิทธิรับเงินที่ยื่นขอรับเงินเมื่อสมาชิกพ้นสภาพ
๒. ตรวจสอบหลักฐานและเอกสารประกอบการขอรับเงิน กบข./กสจ.
๓. เสนอแบบขอรับเงิน กบข./กสจ. และเอกสารที่เกี่ยวข้อง พร้อมคำสั่งให้ออกหรือประกาศเกษียณ (แล้วแต่กรณี) เพื่อขออนุมัติต่อผู้บังคับบัญชา
๔. เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาแล้ว บันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องลงในระบบ e-pension
๕. จัดส่งเอกสารไปยัง กบข. / กสจ. เพื่อให้ กบข./กสจ. จ่ายให้สมาชิกต่อไป

แผนผังการปฏิบัติงาน
การเบิกเงิน กบข. และ กสจ. เมื่อสมาชิกพ้นสภาพ

ผลการดำเนินงานและการนำไปใช้ประโยชน์

ผลการดำเนินงาน (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ)

เชิงปริมาณ

- จำนวนแบบคำขอแต่ละราย ได้รับการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน ก่อนนำเสนอผู้บังคับบัญชา
- จำนวนแบบคำขอในแต่ละเรื่องได้รับการลำดับความสำคัญเร่งด่วน เพื่อให้ผู้มีสิทธิได้รับเงินทันเวลาอย่าง

มีประสิทธิภาพ

- ผู้มาติดต่อได้รับข้อมูลที่ต้องการและบริการที่ดีครบถ้วนทุกคน

เชิงคุณภาพ

- เอกสารหลักฐานและข้อมูลต่างๆ ที่ได้ตรวจสอบและนำส่งในระบบ e-pension รวมถึงเอกสารหลักฐานที่ได้จัดส่งไปยังสำนักงานคลังเขต กรมบัญชีกลาง กบข. และ กสจ. มีความถูกต้อง ครบถ้วน สามารถลดขั้นตอนหรือข้อผิดพลาด ส่งผลให้งานเสร็จตามกำหนดเวลา และทันตามรอบระยะเวลาที่กรมบัญชีกลางกำหนด ทำให้ผู้รับบำนาญ/ผู้รับบำนาญ และผู้มีสิทธิรับเงินได้รับเงินตามเวลาที่กำหนด

- ผู้มาติดต่อมีขวัญกำลังใจในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการ เนื่องจากได้รับบริการที่ดีจากเจ้าหน้าที่

การนำไปใช้ประโยชน์

๑. ผู้มีสิทธิรับเงินได้รับเงินตามเวลาที่กำหนด
๒. ข้อมูลหลักฐานในการขอรับเงิน มีความถูกต้อง ครบถ้วน ภายใต้ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำเสนอผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป
๓. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการบำนาญ(หรือผู้รับบำนาญ) รวมถึงบุคคลผู้มาติดต่อมีขวัญกำลังใจดีเนื่องจากได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และชัดเจน จากการประสานงานและบริการที่ดีจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ความยุ่งยากในการดำเนินการ/ปัญหา/อุปสรรค

๑. การขอรับเงินบำเหน็จบำนาญ, บำเหน็จดำรงชีพ และบำเหน็จตกทอด

ความยุ่งยากในขั้นตอนนี้ ผู้ปฏิบัติต้องมีการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในเนื้องานที่ปฏิบัติ เพราะเกี่ยวข้องกับระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเงินแต่ละประเภท และขั้นตอนการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนอาจต้องใช้ระยะเวลาที่ค่อนข้างนาน อาจทำให้การขอรับเงินของผู้มีสิทธิรับเงินแต่ละรายไม่ได้รับเงินรวดเร็วตามที่คาดหวัง และด้วยปฏิทินรอบการจ่ายของกรมบัญชีกลางได้กำหนดรอบของการจ่ายเงินในแต่ละประเภทไว้ และมีการปฏิบัติหลายขั้นตอน จึงต้องใช้ความรอบคอบในการตรวจสอบหลักฐาน การเสนองานให้ผู้อนุมัติลงนาม การบันทึกระบบ ตลอดจนการตรวจสอบข้อมูลในแต่ละขั้นตอนที่ได้ดำเนินการในระบบ ซึ่งต้องใช้เวลาและมีความยุ่งยากซับซ้อน จึงต้องมีการอธิบายและชี้แจงให้ผู้มีสิทธิรับเงินทราบด้วย รวมทั้งความยุ่งยากในการขอรับเงินบำเหน็จตกทอด ในส่วนของเอกสารของทายาทผู้รับบำนาญที่ถึงแก่ความตาย ที่ทายาทหรือผู้รับบำนาญไม่ได้เก็บหลักฐานที่ส่วนราชการจำเป็นต้องใช้ประกอบขอรับเงินกับกรมบัญชีกลาง ทำให้ทายาทผู้มีชีวิตอยู่ต้องสืบค้นและทำการคัดสำเนาเกี่ยวกับส่วนราชการกรมการปกครอง ซึ่งในบางรายการอาจต้องใช้เวลาและบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่นในการนำหลักฐานมายืนยันเพื่อขอรับเงิน ทำให้การขอรับเงินบำเหน็จตกทอดของทายาทผู้มีสิทธิล่าช้าออกไป

๒. การขอรับเงินช่วยเหลือกรณีข้าราชการบำนาญถึงแก่ความตาย

ความยุ่งยากในขั้นตอนนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจะต้องศึกษาระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีการตรวจสอบข้อมูลของผู้รับบำนาญที่ถึงแก่กรรมว่า ได้ทำหนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับเงินช่วยเหลือกรณีข้าราชการบำนาญถึงแก่ความตายไว้หรือไม่ ซึ่งแพมทะเลเบียนประวัติและจำนวนของข้าราชการที่เกษียณอายุมีปริมาณมาก และเป็นข้อมูลที่มีมาแต่เก่าก่อนหรือบางรายอาจไม่มีทะเบียนประวัติ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างมาเป็นเขตพื้นที่ ปัญหาการเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และปัญหาที่อาจมาจากการขนย้ายเอกสารหรือการย้ายข้อมูลในระบบ ทำให้เอกสารในบางรายอาจไม่มีหรือสูญหายไป ซึ่งหากทายาทไม่มีสำเนาหนังสือที่ผู้รับบำนาญได้เคยทำไว้ หรือกรณีไม่มีการทำหนังสือแสดงเจตนาไว้ หรือมีแต่ผู้ที่ถูกระบุเสียชีวิตไปก่อนหน้าแล้วนั้น ต้องจ่ายให้แก่ทายาทตามกฎหมายซึ่งเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๓ วรรคสอง ได้แก่ คู่สมรส บุตร บิดา-มารดา เพียงลำดับเดียว และหากในลำดับเดียวกันมีผู้มีสิทธิหลายคน ให้จ่ายให้กับผู้มีสิทธิคนใดคนหนึ่งที่ได้รับการยินยอมเป็นหนังสือจากผู้มีสิทธิในลำดับเดียวกัน หากไม่ได้ทำหนังสือยินยอมไว้ ให้จ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิที่ได้จัดการงานศพ

๓) การนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ประกันการกู้เงินกับธนาคาร (บำเหน็จค้ำประกัน)

ความยุ่งยากในขั้นตอนนี้ ในเรื่องนี้จะเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคารผู้ให้เงินกู้ อาจมีความเข้าใจไม่ตรงกันกับส่วนราชการ ซึ่งธนาคารจะได้รับทราบข้อมูลผู้ที่จะเกษียณอายุหรือลาออกรายการ โดยมีการแนะนำให้กู้เงินกับธนาคารก่อนได้รับเงินบำนาญประจำเดือน ซึ่งสามารถหักได้ทันทีจากกรมบัญชีกลาง ทำให้มีผู้รับบำนาญมายื่นคำขอรับหนังสือรับรองสิทธิในบำเหน็จตกทอดเพื่อใช้เป็นหลักทรัพย์ประกันการกู้เงินกับธนาคารเป็นจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้รับบำนาญจะเข้าใจว่าเป็นสิทธิที่ตนเองพึงได้รับ จึงนำไปใช้ก่อน ซึ่งในเจตนาของรัฐบาลคือต้องการดูแลทายาทของข้าราชการตั้งแต่ข้าราชการเริ่มรับราชการ โดยได้มีการดูแลในเรื่องของค่า